

Maria Stahlie

Egidius

2014 Prometheus Amsterdam

Deze uitgave kwam tot stand mede dankzij een beurs van het Nederlands Letterenfonds.

© 2014 Maria Stahlie

Omslagontwerp Janine Jansen

Foto omslag Crystal H. Thomas/Dreamstime

Foto auteur Bob Bronshoff

Zetwerk Mat-Zet bv, Soest

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 2674 2

I

1972

Vuurdoop

Het kwam door de vlam dat het aftellen van de dagen niet alleen plechtig maar ook spannend was geweest. Annette (tien jaar en 231 dagen oud op de dag waarop de Olympische Zomerspelen in München zouden worden geopend) had uitgerekend hoeveel stappen er met de fakkelloop waren gemoeid: meer dan zestig miljoen. (Er waren 5758 lopers geselecteerd die de fakkel, nadat deze in Olympia tot ontbranding was gebracht, via een moeilijk te doorgronden omweg naar München moesten loodsen. Iedere loper mocht de vlam 1 kilometer verder brengen. Annette was uitgegaan van drie stappen per twee meter.) Toen de duizelingwekkende uitkomst van haar rekensom tot haar was doorgedrongen, waren er als vanzelf vragen bij haar opgekomen, vragen die tot op de dag van de opening door haar hoofd bleven spoken. Wat als één van die zestig miljoen stappen een misstap zou zijn, een misstap die tot een val zou leiden, een val die de vlam zou doven? Wat als een regenbui of een grapjas met een brandspuit de vlam zou blussen, een windstoot hem zou uitblazen? Wat als rovers het vuur zouden stelen? Wat als een van de bootjes waarop de fakkel soms naar een andere oever moest worden gevoerd, zou zinken? Een van de nachtopers hopeloos zou verdwalen? De vervolgvraag op alle vragen die het aftellen van de nodige spoken had voorzien, lag voor de hand: zouden de Olympische Spelen

dan worden afgeblazen? Annette wist het niet. Ze had de kwestie van de gevaren die gedurende de lange, lange voettocht voor de vlam op de loer lagen, niet aan haar vader of aan Diederik willen voorleggen omdat het op de keper beschouwd juist leuk was dat de aanloop naar het moment waarop de Spelen officieel konden beginnen, zo spannend was. Drie kwartier voor de aanvang van de openingsceremonie stelde Annette zich, gezeten aan de tafel in de slaapkamer die ze met haar achtjarige zus deelde, geen nieuwe vraag. Ze kwam tot een geruststellende slotsom: het zat er dik in dat de fakkel al lang en breed bij het olympisch stadion was gearriveerd, het was zo goed als zeker dat de vlam de reis had overleefd.

‘We moeten hem dadelijk wel omdraaien, want de zee is dáár.’ Het waren de eerste woorden in zeker drie minuten die opklonken op de zolderverdieping, het domein van Annette, haar zusje en haar broertje. De spreker bevond zich in de andere kamer – de kleine aan de straatkant. ‘Neehee, niet nu! Ik zeg toch dadelijk! Eerst moet alles áf zijn!’ Max, zes jaar oud en sinds half augustus geen kleuter meer maar scholier, was de baas in de kleine kamer waar hij en Steffi, het vijfjarige buurmeisje van de begane grond, met lego aan het spelen waren. Hij was de baas omdat hij de oudste was, omdat het zijn kamer was, omdat hij precies wist waar de zee lag. Steffi bestreed zijn gezag niet en het werd weer stil aan de andere kant van het korte gangetje dat de verbinding vormde tussen de straatkant en de tuinkant van de zolderverdieping.

Er werd al minutenlang niets gezegd in de slaapkamer van de zussen. Annette zat aan de vierkante tafel die halverwege de kamer tegen de muur was aangeschoven. Ze staaarde naar de dichtgeslagen map voor haar neus, naar de letters op de kaft van het omvangrijke dossier dat ze had aangelegd over de Olympische Spelen. Pauline lag op haar bed. Het geluid dat zij maakte was afkomstig van een plastic schuifpuzzeltje dat uit zestien vakjes bestond en vijftien cijfers die op volgorde in de vakjes terecht moesten komen. Pauline kon de puzzel dromen, zo vaak had ze

hem al opgelost. Annette begreep niet waarom haar zusje geen andere puzzel ging doen. Er was buiten Annette en Pauline nog een aanwezige in de grote slaapkamer aan de achterkant van het huis. Zijn naam was Jeroen en de zusjes kenden hem pas vier weken. Hij hoorde bij Peter-Jan, een van de partijgenoten van hun moeder. Jeroen stond voor het linkerraam, met zijn rug naar Annette en Pauline toe. Hij was dertien jaar. Zijn licht gekantelde hoofd, zijn hangende schouders, de lusteloos langs zijn lichaam bungelende armen en handen... alles aan hem straalde uit dat hij op dat moment zo ongeveer overal liever zou zijn dan in de slaapkamer van twee meisjes die nog op de lagere school zaten. Maar zijn moeder werkte op zaterdag en haar nieuwe vriend, Peter-Jan, mocht hem onder geen beding alleen thuis laten. Het miezerde de hele dag al, het kon niet anders of het uitzicht dat hij had op de lucht boven de huizen aan de overkant vormde de loodgrijze kroon op zijn chagrijn. Hij kreunde luid toen Max, in de andere kamer, de stilte had verbroken. Daarna zei hij, zonder zich om te draaien, dat zijn vader ('mijn échte vader') liever met een lelijke vrouw naar bed ging dan met een mooie vrouw omdat een lelijke vrouw altijd geil was en een mooie vrouw bijna nooit.

Annette keek niet op van haar dossier. De opmerking van Jeroen bezorgde haar kippenvel. Ze kende niemand die zulke schunnige dingen zei als hij. Geil. Neuken. Vingeren. Spuiten. Annette maakte zich onduidelijke, onaangename voorstellingen bij die woorden. De eerste keer dat hij met Peter-Jan was meegekomen had hij, nog geen kwartier nadat hij aan iedereen was voorgesteld, in haar oor gefluisterd dat hij haar moeder wel zou willen vingeren. De zuurgraad van zijn adem had haar net zozeer geschokt als de onverwachte mededeling. Ze had naar zijn vingers gekeken, naar de afgekloven nagels aan die vingers, en aan haar moeder gedacht, aan haar lange blonde haren, haar platte buik.

'Zullen we gaan elastieken? Het regent maar een heel klein beetje...' Pauline had er kennelijk genoeg van om met de cijfertjes te schuiven. Ze borg de puzzel op onder haar hoofdkussen. Er lag

nog veel meer onder dat hoofdkussen. Een zaklamp. Een poppenkastpop. Een waterpistool. Een tennisbal om in te knijpen. Een heel klein transistorradiootje met een oortje.

Annette schudde haar hoofd. ‘Zo dadelijk begint de openingsceremonie,’ zei ze. Samen met Diederik, de onderwijzer van de vijfde, hadden ze in haar nieuwe klas de dagen afgeteld. Van tien naar nul. Ze had die ochtend de laatste dag weggestreept. Al aardig wat uren bevond ze zich in een soort van niemandsland omdat de nul was bereikt maar de Spelen nog niet van start waren gegaan.

‘Ik heb helemaal geen zin in die openingsceremonie...’ klaagde Pauline, ‘... ik wil naar buiten...’ Ze ging op de rand van haar bed zitten. ‘Annette? We kunnen toch heel even gaan stieken?’

‘Ga maar met Jeroen stieken,’ zei Annette. ‘Of met Max en Steffi.’ Ze wierp een ongedurige blik op haar twee jaar jongere zus die weer ging liggen.

Jeroen draaide zich om. ‘Zal ik jullie eens een geheim vertellen?’ Hij grinnikte toen er geen antwoord kwam op zijn vraag. ‘Een gróót geheim.’ Hij wreef zijn blonde piekhaar achter zijn oren. ‘Peter-Jan mag er dan uitzien alsof hij heel normaal is, maar hij heeft maar één long, één nier en één bal in zijn balzak...’ Jeroen greep even naar zijn kruis. Hij keek triomfantelijk van de ene naar de andere zus.

‘Ja, nou en?’ zei Pauline na een bedenktijd van misschien drie seconden. Ze draaide zich op haar zij, zodat ze met haar gezicht naar de muur kwam te liggen.

‘Ja, nou en?’ echode Annette. In haar hoofd was Peter-Jan van een PSP-er met twee longen, twee nieren en twee ballen in zijn balzak veranderd in een mens van vlees en bloed, een mens met minder vlees en bloed in zijn lijf dan bijvoorbeeld haar vader of Diederik omdat hij maar één long had en één nier en één bal in zijn balzak.

Jeroen haalde zijn schouders op en draaide zich weer naar het raam toe. ‘Jezusgod,’ gromde hij. ‘Ik verveel me hier kapot!’ Hij stak zijn handen in de zakken van zijn spijkerbroek.

Annette verplaatste haar stoel zodanig dat ze met haar rug

naar hem toe kwam te zitten. Ze opende het dikke dossier, maar ze begon niet te bladeren omdat de inhoud ervan ook in haar hoofd zat. Vrijwel direct na de grote vakantie had Diederik aangekondigd dat ze het laatste halfuur van iedere schooldag aandacht zouden besteden aan de Olympische Zomerspelen die dat jaar in München zouden worden gehouden. Ze hadden allemaal een map van hem gekregen, een dossier, waarin ze informatie konden verzamelen over Olympiades uit het verleden en over de Spelen van dat jaar. Diederik had dia's laten zien van ruïnes in Olympia, daar waar de Olympische Spelen zich meer dan tweeduizend jaar geleden om de vier jaar afspeelden. Hij had verteld dat boodschappers in die tijd een paar maanden voordat het toernooi begon, het Griekse Rijk in trokken om te verkondigen dat het voor een poosje vrede moest zijn. Alle oorlogen moesten worden gestaakt zodat de atleten en de toeschouwers veilig naar Olympia konden reizen. In Annettes dossier zat een tekening van het olympisch stadion zoals het er in de Oudheid moest hebben uitgezien. Verder zaten er foto's van het nieuwe stadion in en van het olympische dorp dat de Duitsers bij München hadden gebouwd. Diederik had ook een dia getoond waarop Adolf Hitler in 1936 met stram uitgestoken hand de atleten in Berlijn begroette. De herinnering aan die Olympische Spelen zou in München worden uitgewist. Net als in de Oudheid zou er weer even geen oorlog zijn in de wereld. Een tijdelijke verbroedering van alle landen, die antieke ambitie wilden de organisatoren van een feestelijk, eigentijds jasje voorzien. En zo waren ze onder andere op het idee van Waldi de Dashond gekomen. Annette had een foto van Waldi de Dashond uit de *Panorama* van de benedenburen geknipt. Waldi, een uit kleurige dwarsstreepjes opgebouwde speelgoedhond, was de eerste mascotte in de geschiedenis van de Olympische Spelen. Hij moest de sporters vrede en geluk brengen. (Diederik vond dat de mascotte als een tang op een varken sloeg. Een mascotte was een knuffeldier voor baby's. Hij zei dat bijna iedere atleet zijn eigen talisman had. Dat kon een ring zijn of een amulet of gewoon een steentje. Diederik had een groen

steentje uit zijn zak gehaald: niet zijn mascotte maar zijn talisman. Een talisman bracht geen geluk maar behoedde je voor ongeluk. Een talisman verhoogde je concentratie en opende je ogen voor je eigen zwakke kanten. Diederik kneep altijd even in zijn talisman voordat hij ging judoën of voordat hij aan een schooldag begon. Het groene steentje was de klas rond gegaan en iedereen had er in geknepen.) Er zaten nog wat losse papieren in de map – zoals een zelfgemaakte kleurentekening van de vijf ringen en een foto van de achttienjarige hardloper die met de vlam uit Griekenland de laatste meters naar de hoge schaal mocht afleggen om het olympische vuur te ontsteken – maar de forse omvang van het dossier kwam toch vooral voor rekening van Mark Spitz en Enith Brigitha. Van Diederik hadden ze allemaal een sport moeten uitkiezen en binnen die sport een man en een vrouw. Het was de bedoeling dat ze zo veel mogelijk gegevens over die man en die vrouw in hun dossier verzamelden. Annette had voor zwemmen gekozen omdat ze zelf behoorlijk hard kon zwemmen, ze had voor Enith Brigitha gekozen omdat zij uit Nederland kwam en voor Mark Spitz omdat hij op de televisie had gezegd dat hij zeker wist dat hij zeven gouden medailles zou gaan winnen.

Denken ging sneller dan het kloppen van je hart, dat was iets wat Annette in haar elfde levensjaar had ontdekt. Het kwam doordat een mens aan een heleboel dingen tegelijk kon denken, terwijl zijn hart maar één slag per keer kon maken. Tijd zou eigenlijk *tegelijkertijd* moeten heten want terwijl haar hart minuut na minuut zijn vaste aantal slagen afwerkte (zestig slagen per minuut, haar hart klopte met de regelmaat van een klok) speelde er zich zowel in haar hoofd als daarbuiten *tegelijkertijd* veel meer af dan ze minuut na minuut zou kunnen navertellen. Zo kon het gebeuren dat ze al twee weken lang *tegelijkertijd* wou dat het al zaterdag 26 augustus 3 uur was én dat het nooit zaterdag 26 augustus 3 uur zou worden, en zo was het heel goed mogelijk om *tegelijkertijd* te denken aan alles wat ze de afgelopen weken over de Olympische Spelen of over Mark Spitz en Enith Brigitha te weten

was gekomen. Haar vader was het met haar eens geweest toen ze tegen hem had gezegd dat tijd eigenlijk tegelijkertijd zou moeten heten. Haar hartslag kon haar gedachten niet bijhouden, want nu dacht ze weer tegelijkertijd aan haar vader die beneden in de televisiekamer zat en aan Bobby Fischer. Bobby Fischer was een Amerikaanse schaker. Hij was volgens haar vader de koning van het tegelijkertijd-denken en alleen daarom al de beste schaker van de wereld. Terwijl Annette de dagen naar de Olympische Spelen aftelde streed Bobby Fischer in IJsland tegen de Rus Boris Spassky om de wereldtitel. Annettes vader was een schaakliefhebber, hij speelde alle partijen van de tweekamp na. Fischer en Spassky moesten een heleboel partijen tegen elkaar spelen, de eerste die dertien punten haalde was de nieuwe wereldkampioen. Ze waren al langer dan een maand bezig, maar Annette wist dat het einde van de krachtmeting in zicht was: op de dag van de openingsceremonie stond Bobby Fischer zo ver voor dat het nagenoeg zeker was dat hij ging winnen. Het was prettig voor Fischer en Spassky dat de openingsceremonie op een zaterdag werd gehouden. De zaterdag was een rustdag voor de schakers. *Tegelijkertijd*, ze ging tegelijkertijd met de twee beste schakers van de wereld naar de opening van de Olympische Spelen kijken! Zou Bobby Fischer het jammer vinden dat hij niet mee mocht doen aan de Zomerspelen, zou hij het oneerlijk vinden dat schaken geen olympische sport was? Annette begreep heel goed waarom men had besloten dat schaken geen olympische sport mocht zijn. In de eerste plaats kon haar vader zeggen wat hij wilde (namelijk dat de twee schakers aan een uitputtingsslag bezig waren en dat alleen mensen die zo fit waren als topatleten zo'n schaakmarathon zouden overleven) maar niemand maakte haar wijs dat je van een sport kon spreken als iemand eens in de zo veel minuten een kleine handbeweging maakte om een pion of een paard te verplaatsen. En ten tweede was er bij het schaken geen sprake van tijdelijke vrede en verbroedering: als ze haar moeder mocht geloven – Annette geloofde haar moeder niet altijd maar deze keer wel – dan was de strijd tussen Bobby Fischer

en Boris Spassky eigenlijk een onderdeel van de Koude Oorlog die Amerika en Rusland met elkaar voerden. Al zolang Annette zich kon herinneren sprak haar moeder schande van de Koude Oorlog, omdat de Amerikanen en de Russen hun onderlinge strijd om de macht niet in hun eigen landen uitvochten maar in Korea of in Vietnam. Annettes moeder was anders dan alle andere moeders die Annette kende. Ze was een Dolle Mina geweest. Ze was de baas over haar eigen buik. Ze wilde geen mama genoemd worden maar Ellen. Ze studeerde nog aan de universiteit. Ze was een politiek dier. Ze moest bijna iedere zaterdag vergaderen. Door haar moeder wist Annette nogal veel over de PSP en over het rompkabinet en over de Koude Oorlog en over Vietnam, en alles wat ze over al die dingen wist *zat in haar hoofd*, net zoals alles wat ze wist over de Olympische Spelen in haar hoofd zat, of over Bobby Fischer, of over Jeroen die achter haar met zijn rug naar haar toe bij het raam stond... en *daardoor* kwam het dat een mens zoveel sneller kon denken dan een hart kon kloppen. Ze draaide zich om op haar stoel. Haar hart had waarschijnlijk nog geen zestig slagen gemaakt sinds ze zich van Jeroen had afgewend. 'Ik geloof er niets van' zei ze tegen de smalle witte rug van zijn t-shirt, 'dat Peter-Jan maar één long en één nier en één bal in zijn balzak heeft...'

'Dan niet.' Jeroens stem sloeg over. Hij keerde zich met een ruk van het raam af, wierp haar een getergde blik toe en kwam in beweging. Hij liep tussen de tafel en het bed van Pauline door naar het korte gangetje, naar de andere kamer van de zolderverdieping.

Pauline ging geschrokken op de rand van haar bed zitten.

'Wat zijn jullie aan het bouwen?' luidde de bazige vraag die uit de kleine slaapkamer opklonk.

'Een ho-tel.' Het was Steffi die het glasheldere woord had uitgesproken. Annette zag de ernstige grijze ogen van haar benedenbuurmeisje voor zich. Steffi had de vrolijkste moeder van de wereld, maar zelf lachte ze niet zo vaak.

'Een hotel?! Waarom in hemelsnaam een hotel?!' Opnieuw sloeg de stem van Jeroen over.

‘Daar kun je in slapen als je op vakantie bent!’ riep Max voordat Steffi voor de tweede keer het gras voor zijn voeten had kunnen wegmaaïen.

‘In een hotel van *lego*? Daar kunnen jùllie zelfs niet in slapen! Onvoorstelbaar... een hotel van lego... wat een rampmiddag...’ Jeroen maakte nog een puffend geluid voordat hij het kleine kamer-tje weer verliet. In de slaapkamer van Annette en Pauline kondigde hij aan dat hij naar buiten ging. Hij liep op het linkerraam af en opende het.

‘Niet doen!’ Pauline was gaan staan. ‘Je mag niet op het dak. Dan kun je dood vallen...’

Jeroen grinnikte. Hij klom uit het raam en belandde met een sprongetje op het platte dak dat zich, gelijkvloers met de zolderverdieping, een meter of drie uitstreckte naar de rand van het huis. Het dak glom maar de miezerregen had geen plassen kunnen vormen. Jeroen dreutelde naar het midden van het dak en hief zijn armen in een overwinningsgebaar. ‘Eindelijk lucht!’ loeide hij naar de grijze hemel boven zijn hoofd.

‘Als je op het dak loopt,’ deelde Annette hem met luide stem mee, ‘dan gaat het beneden lekken...’ Ze was naar het open raam gelopen. Pauline stond naast haar. Het platte dak vormde het dak van de keuken en van de slaapkamer van hun ouders. Ze was zelf vaak genoeg het dak op geklommen en nooit had het waar dan ook gelekt. Het was leuk op het dak. Je kon in de zomer op het warme zwarte oppervlak gaan liggen om naar de witte wolken te kijken, of je bleef gewoon staan zodat je allerlei overburen op hun achterbalkons kon zien zitten. De schilder. Het verlegen meisje. De twee studenten. De poezenvrouw. Alle buren hadden bijnamen.

‘Je moet er nú afkomen, Jeroen!’ Er klonk paniek door in de stem van Pauline toen ze zag dat Jeroen voorzichtig in de richting van de dakrand begon te schuifelen.

‘Wat doet Jeroen op het dak?’ Max en Steffi hadden hun bouwwerkzaamheden onderbroken. Ze moesten op hun tenen gaan staan om over de onderrand van het raam te kunnen kijken. ‘Hé

Jeroen!’ schalde Max naar buiten. ‘Wat doe je op het dak?’

Jeroen keek niet op of om. Pasje na pasje vervolgde hij zijn behoedzame gang naar de rand van het dak.

‘Dadelijk glijdt hij uit,’ fluisterde Pauline benauwd. ‘Het regent.’ Met haar linkerhand greep ze naar de rechterhand van haar grote zus.

‘Stel je niet zo aan...’ reageerde Annette streng. ‘Hij zal heus niet zo stom zijn om uit te glijden...’ Ze schudde haar hand los. Ze keek geconcentreerd toe hoe Jeroen verder durfde te gaan dan zij ooit was gegaan. ‘Bovendien,’ zei ze ook nog, ‘het regent niet maar het miezert.’ Ze ergerde zich soms aan Pauline omdat zij zo gauw bang was. Bang voor onweer, bang voor inbrekers, bang dat iedereen weg ging als ze sliep. Bang. Bang. Bang.

Jeroen had de dakrand bereikt. Hij keek naar beneden, hij deed een snelle stap terug... en nog een stap. Hij haalde diep adem voordat hij zich omdraaide om een buiging naar de toeschouwers te kunnen maken. Hij mompelde dat hij het wel weer had gezien op het dak. Hij kwam in beweging.

Ook Annette kwam in beweging. ‘Ik doe het raam dicht,’ meldde ze opgewonden aan de anderen. Ze voegde onmiddellijk de daad bij het woord.

Nu stond Jeroen op het dak voor het gesloten raam. Hij hield in een komisch-smekend gebaar zijn twee gevouwen handen voor zijn borst en bewoog ze op en neer. Er werd geproest in de slaapkamer. Er werd geproest door de drie lagere scholieren, alleen de kleuter bleef in de plooi. Jeroen haalde zijn schouders op. ‘Dan klim ik gewoon door het raam van de burenen...’ riep hij, maar hij ging niet naar het raam van de burenen. Hij deed iets heel anders. Hij drukte zijn gezicht tegen de ruit aan, bolde zijn wangen, blies zijn geplette lippen tot een dikke O en keek met wijd opengesperde ogen zo scheel als hij maar kon.

Achter het raam, daar waar het droog was, moest nu zelfs Steffi lachen. Jeroen deed overal nog een schepje bovenop door ook zijn tong tegen het glas aan te plakken. Het gezicht was geen gezicht meer. Annette riep naar Jeroen dat het een goede mop zou zijn als

het klokje van Rome op dat moment zou slaan. Ze opende het raam.

Grijnzend klom Jeroen de kamer weer in. ‘Daar is ook al geen bal te doen, op dat dak van jullie...’ Hij trok zijn witte t-shirt uit en wreef ermee onder zijn armen. Zijn magere bovenlijf leek wel doorschijnend. Op zijn rechterschouder zat een felrode pukkel. Hij rook aan het t-shirt voordat hij het weer aantrok. ‘Boe!’ zei hij tegen zijn tot bedaren gekomen publiek. En daarna: ‘Ik denk dat ik maar eens naar beneden ga... aan Peter-Jan vragen of we hier zo onderhand niet weg kunnen...’

Nog geen minuut later had Annette de grote slaapkamer voor zichzelf alleen. Pauline was met Max en Steffi naar de kamer van hun broertje gegaan. Uit het commentaar dat zij leverde op het hotel kon Annette opmaken dat Max de liftschacht was vergeten. In het hotel waar ze vlak voor het begin van het nieuwe schooljaar met zijn allen hadden gelogeerd, was de lift een bijzondere attractie geweest. De lift ging langs een glazen wand naar boven, je kon op weg naar de zevende verdieping de hele tijd de zee en het strand zien. In de kamer van Max zei Pauline dat ze de voorkant van het legohotel helemaal moesten afbreken. Annette was op haar bed gaan liggen. Het dossier lag op haar ademende buik. Over twintig minuten begon de openingsceremonie. Ze sloot haar ogen. Wat als Jeroen van het dak was gevallen? Wat als hij ineens dood was geweest? Als bij toverslag niet meer zou hebben bestaan? Annette opende haar ogen weer.

* * *

De Olympische Zomerspelen vielen altijd in een schrikkeljaar. Iedere keer als de vlam uit Olympia elders op de wereld duizenden atleten tot onalledaagse prestaties wist te bewegen, was er eerder dat jaar sprake geweest van een dag extra. In de zomer van de Spelen in München had Annette drie keer een schrikkeldag meegemaakt. Van de eerste kon ze zich niets herinneren, ze was toen pas acht weken twee jaar oud. Haar tweede schrikkeldag

daarentegen stond haar nog helder voor de geest. Pauline en zij hadden die dag niet naar school gehoeven (Pauline zat op de kleuterschool, zij in de eerste klas) omdat 29 februari volgens hun moeder een dag was die buiten de tijd stond. Ellen studeerde in 1968 nog niet. Ze nam haar drie kinderen mee naar het Vondelpark waar – bij de gratie van een late sneeuwstorm – een sneeuwpoppenhappening was ontstaan. Tweeënvijftig sneeuwpoppen bleven er uiteindelijk in het park achter. Max had meer sneeuw gegeten dan goed voor hem was, op weg naar huis moest hij overgeven. Aan de derde schrikkel dag van haar leven zou Annette heel wat minder overzichtelijke herinneringen overhouden: op die dag gebeurde er iets met haar verstand waar ze met haar verstand niet bij kon.

Toen op dinsdag 29 februari 1972 om vier uur 's middags de schoolbel ging, wist Annette dat ze niet met Pauline naar huis zou lopen en dat niet haar vader haar thuis zou opwachten maar haar moeder. Haar vader, leraar klassieke talen op een gymnasium in het centrum van de stad, had die avond ouderavond: hij bleef op school eten zodat hij zich in alle rust kon voorbereiden op de gesprekken die hij zou gaan voeren. Pauline moest tot vijf uur naar bijles. Zij had een leesachterstand omdat ze woordblind was. Annette prees zich doorgaans gelukkig dat haar zusje en niet zij met woordblindheid was geslagen, maar heel soms wou ze dat ze zelf ook een leesachterstand had, al was het alleen maar omdat ze dan na haar bijles door de bijlesjuf op de scooter naar huis zou worden gebracht. Ze zou zeker tot kwart over vijf alleen met haar moeder thuis zijn, want het was dinsdag en op dinsdag bleef Max bij Jochem slapen. Jochem en Max waren dikke vrienden, op donderdag sliep Jochem altijd bij hen. Annette zag er enigszins tegenop om alleen met haar moeder thuis te zijn. Ellen was anders dan alle andere moeders die zij kende. Ze deed niet veel in het huishouden. Ze kwam 's avonds vaak pas laat thuis. 'Ik kan niet wachten tot ze groot zijn,' had Annette haar moeder een keer lachend aan de telefoon horen zeggen. 'Je hebt geen idee wat voor een toer het is om een gesprek met een